

OBSAH

Část I.

Úvod

1. Mezi očistou, osídlováním a budováním nové společnosti	10
2. Svěhlavost aktérů a (de)stabilizace panství	16
2. 1. Vývoj společnosti státního socialismu, jeho interpretace a periodizace	16
2. 2. Dějiny každodennosti a stabilizace společnosti. Koncept a otázky	18
2. 3. Struktura výkladu a kritika pramenů	23

Část II.

Národní, nebo sociální revoluce?

Pohraničí mezi nacionalismem a socialismem v letech 1945–1951

1. Strukturální aspekty nového osídlení okresů Šumperk a Zábřeh	28
1. 1. Národní očista. Poválečný vývoj a nucené vysídlení Němců	28
1. 2. Proces osídlování a proměny struktury obyvatelstva	31
1. 3. „Naše pohraničí bude rudé“.	
KSC a společnost v pohraničí v letech 1945–1948	38
2. Zápas o duši pohraničí. Diskursivní proměny <i>Moravského severu</i>	44
2. 1. Do nového života. Čistota národa a poctivost práce	45
2. 2. „U nás to skřípe“. Nová identita starousedlíků	50
2. 3. „Čisté ruce čistých lidí“. Očista a hranice společenství	53
2. 4. „Slova podložíme činy“. Budování pohraničí	56
2. 5. „Ať žije všeslovanské socialistické společenství“.	
Společné hodnoty a představy demokracie	60
2. 6. „Spořádaný, klidný, demokratický vývoj“. Očekávání a proměny roku 1948 ...	66
3. Nový domov v pohraničí.	
Očekávání nové společnosti v prvních poválečných letech	69
3. 1. „Pan starosta naporočele“. Obrazy každodennosti	70
3. 2. „Žádný z nás nebyl finančně silný“.	
Život nově usedlých rolníků v letech 1946–1947	74
3. 3. „Láska k půdě mě stále láká“.	
Motivace k odchodu do pohraničí v období 1947–1948	76
3. 4. „Nesmí být slyšena jen jedna strana“.	
Skupiny obyvatelstva a utváření společnosti	79
4. Nová společnost v počátcích ustavování diktatury KSC v letech 1948–1951	81
4. 1. „Nedovedli jsme organizovat náladu a nadšení“. Rok 1948	82

4. 2. Autorita vybudovaná na strachu? Proměna politiky KSČ v roce 1949	85
4. 3. Staří a noví soudruzi. Kritika, sebekritika a očista KSČ na počátku 50. let	89
5. Mezi nacionalismem a socialismem. Dílčí závěr, 1945–1951	92

Část III.

Ideologické nároky a každodenní vyjednávání.

Proměny panství na regionální úrovni v letech 1951–1956

1. Společnost dělníků, rolníků a pracujících inteligence.	
Ideologické nároky a sociální realita období 1951–1953	96
1. 1. Stavinohovština – šlingovština – řezníčkovština.	
Nepřítel ve straně a lokální funkcionáři KSČ	97
1. 2. „Nemáme dělnickou třídu jako Kladno“.	
KSČ jako avantgarda proletariátu?	106
1. 3. „Kolchozy budeme dělat“. KSČ, rolnictvo a kolektivizace	114
2. Aktéři a vyjednávání diktatury KSČ.	
Ustavování, krize a proměna panství v lokálním prostředí v letech 1951–1956 ...	119
2. 1. „Můžete se z pohraničí vystěhovat“. Nedominantní skupiny obyvatelstva ...	121
2. 2. Svěhlaví aktéři a (bez)mocná diktatura.	
Obhajoba vlastních zájmů na příkladu zemědělského obyvatelstva	129
2. 3. Převýchova, ochrana, zákonnost.	
Státní autority mezi tradicí a socialismem	137
3. Péče o člověka. Obrat roku 1953 a politika „nového kurzu“	140
3. 1. Spokojenost, vděčnost a důvěra.	
Funkcionáři KSČ mezi „slánštinou“ a „novým kurzem“	141
3. 2. „Svazáky chceme v pohraničí natrvalo“.	
Krize zemědělské politiky a počátky doosídlování	147
3. 3. „Socialismus je chléb pro každého“. Proměny životní úrovně	152
4. Mezi stalinismem a revizionismem. Dílčí závěr, 1951–1956	154

Část IV.

Mezi socialismem a konzumerismem.

Životní úroveň a vyjednávání konsenzu obyvatelstva v letech 1956–1960

1. Společnost „zodpovědných a poctivých“ lidí. Proměny nároků diktatury KSČ ...	158
1. 1. „Odhalením chyb ukazujeme sílu“. Rok 1956 a lokální funkcionáři KSČ ...	159
1. 2. „Dostihnout a předstihnout“.	
Řízená ekonomika mezi straníky a odborníky v letech 1956–1959	166
1. 3. Ozvěny očisty. Postup proti tzv. bývalým lidem a třídním nepřítelům	169

2. Nalézání společného zájmu. Nová společnost a proměny každodennosti	175
2. 1. Proměna pohraničí v „problematickou periferii“ a „trestnici“.	
Příklad zemědělství	175
2. 2. (Ne)naplňování příslibu zvyšování životní úrovně. Příklad bytové krize ...	182
2. 3. Šťastná budoucnost jen pro vybrané. Příklad kádrování	188
3. Mezi socialismem a konzumerismem. Dílčí závěr, 1956–1960	191

Část V.

Závěr

Nová společnost? Mentalita obyvatelstva a (de)stabilizace panství	194
Seznam zkratk	200
Seznam použitých pramenů a literatury	202
Summary	209
Resümee	211
Místní rejstřík	213